

PREISKOVANJE KAZNIVIH DEJANJ V OPERACIJAH KRIZNEGA ODZIVANJA

INVESTIGATION OF CRIMINAL OFFENCES IN CRISIS RESPONSE OPERATIONS

Professional article

Povzetek Preiskovanje kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja je eden od izzivov MO oziroma njegovih služb, ki imajo pooblastila Policije v predkazenskem postopku, in sicer znotraj SV predvsem Vojaške policije. Eden od razlogov je gotovo geografska oddaljenost slovenskih kontingentov v operacijah v tujini, saj je zaradi nje težko izvajati nekatere zahteve Zakona o kazenskem postopku. Drugi razlog pa je neusklajenost nacionalne zakonodaje s sprejetimi Natovimi standardi (APP-12 – Doktrina in postopki Natove vojaške policije) in mednarodnimi obveznostmi v okviru zaveznitva (sodelovanje vojaške policije v Natovih odzivnih silah).

Ključne besede *Preiskovanje kaznivih dejanj, operacije kriznega odzivanja, Natove odzivne sile, vojaška policija, Obveščevalno varnostna služba, predkazenski postopek.*

Abstract Investigation of criminal offences in crisis response operations is one of the challenges of the MoD and its services possessing police powers and of the Slovenian Armed Forces with primarily military police powers in the pre-trial stage of criminal proceedings. One of the reasons is remoteness and geographic dispersion of SVN Contingents in crisis response operations that hinder the implementation of provisions of the Criminal Procedure Act. The second reason can be attributed to inadequate harmonization of the national legislation with the adopted NATO Standards (APP-12 NATO Military Police Doctrine and Procedures) and international commitments within the Alliance (participation of military police in NRF).

Key words *Investigation of criminal offences, crisis response operations, NRF, military police, MoD Intelligence and Security Service, pre-trial stage of criminal proceedings.*

Uvod Republika Slovenija je leta 1997 prvič napotila pripadnike Slovenske vojske v operacije v podporo miru.¹ V mednarodnih operacijah pod vodstvom OZN, Nata in EU je do zdaj sodelovalo več kot tri tisoč pripadnikov in pripadnic SV. Vrhunec je nedvomno predstavljala napotitev enote velikosti bataljona na Kosovo v začetku leta 2007. Tako se je SV glede na svoj delež sodelujočih na mirovni misijah uvrstila v vrh oboroženih sil držav članic Nata. Tudi v prihodnje ne bo drugače. Skladno z razvojnimi dokumenti na obrambnem področju se bo delež zmogljivosti obrambnega sistema, ki bo sodeloval v operacijah kriznega odzivanja (OKO), postopno povečal do ravni osem odstotkov sestave kopenske komponente. Prav tako se bodo v take operacije vključevale vedno večje enote.²

V desetih letih sodelovanja v mirovni operacijah in drugih mednarodnih aktivnostih, povezanih z zagotavljanjem miru, se je SV srečevala s številnimi razvojnimi izzivi. V prispevku bomo izpostavili enega, ki je postal pomemben šele s sodelovanjem večjega števila pripadnikov SV v mednarodnem okolju in se nanaša na odkrivanje deviantnih pojavov v slovenskih kontingentih, ki delujejo v operacijah kriznega odzivanja. Osredotočili se bomo predvsem na odkrivanje in obravnavo kaznivih dejanj pripadnikov SV, ki jih storijo med opravljanjem nalog v teh operacijah. Raziskovalna tema je zanimiva predvsem zato, ker nekatere normativne nedoslednosti, ki jih bomo razčlenili v nadaljevanju, domnevno otežijo delo organom Ministrstva za obrambo, ki imajo pooblastila Policije v predkazenskem postopku. Predvsem nas bo zanimalo delovanje Vojaške policije, ki poleg Obveščevalno varnostne službe Ministrstva za obrambo (OVS) preiskuje kazniva dejanja v operacijah kriznega odzivanja. Vsekakor pa je pomemben tudi vidik aktualnosti, saj se Ministrstvo za obrambo oziroma SV s tem srečuje tukaj in zdaj.

Hipotezi Kot vodilo metodološkega pojasnjevanja si bomo zastavili hipotezi:

- Zaradi geografske oddaljenosti kontingentov SV v operacijah kriznega odzivanja je težko izvajati nekatere zahteve Zakona o kazenskem postopku, kadar stori kaznivo dejanje pripadnik SV.
- Republika Slovenija pred sprejemom mednarodnih obveznosti oziroma mednarodnih pravnih aktov ni dosledno uskladila notranje zakonodaje, ki se nanaša na obravnavo in preiskovanje kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja, predvsem v delu, ki se nanaša na pristojnosti in pooblastila Vojaške policije (VP).

Namen in cilj raziskave Namen članka je, predstaviti problematiko preiskovanja kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja z vidika preiskovanj v okviru slovenskega kontingenta, ki je v teh operacijah, in z vidika delovanja pripadnikov VP v okviru njenih večnacionalnih enot, in sicer na podlagi sprejetega Natovega standarda APP-12, ki je doktrinarna podlaga za delovanje vojaške policije v Natu (v našem primeru znotraj Natovih odzivnih sil). Izhodišča bodo vsekakor zakonsko določene pristojnosti in pooblastila

¹ Na človekoljubno misijo Alba v Albanijo so bili 14. maja 1997 napoteni Zdravstvena služba SV in štirje častniki za povezavo, ki so delovali pod vodstvom oboroženih sil Italije.

² Srednjeročni obrambni program 2007–2012, št. 803-2/2006-58, z dne 27. 11. 2006.

VP. V nadaljevanju bomo poskušali omenjeno problematiko primerno osvetliti, izpostaviti nekatere težave in ugotoviti morebitne rešitve.

Metode dela Z analizo in interpretacijo bistvenih pravnih aktov, statistično obdelavo števila kaznivih dejanj, ki so jih storili pripadniki SV v zadnjih letih (med 1. 1. 2004 in 31. 12. 2007), ter metodo primerjalne analize, ki nam bo omogočila primerjavo z nizozemskimi in belgijskimi oboroženimi silami, bomo poskušali potrditi postavljeni hipotezi. Primerjalna analiza bo temeljila predvsem na intervjujih, ki smo ju opravili z belgijskim zveznim kriminalističnim inšpektorjem, ki preiskuje kazniva dejanja pripadnikov belgijskih oboroženih sil v operacijah kriznega odzivanja, in nizozemskim nerezidenčnim obrambnim atašejem, pooblaščenim v Republiki Sloveniji, ki nam je predstavil nizozemske izkušnje.

1 PREISKOVANJE KAZNIVIH DEJANJ V SV

1.1 Sodelovanje med Obveščevalno varnostno službo in Vojaško policijo

Zakon o kazenskem postopku določa v 158. členu, da ima z zakonom določen pristojni organ na Ministrstvu za obrambo pooblastila Policije v predkazenskem postopku.³ Taka pooblastila imajo, kadar so podani razlogi za sum, da je kaznivo dejanje na Ministrstvu za obrambo ali v SV storila vojaška ali civilna oseba, zaposlena v SV, ali drug delavec, zaposlen na obrambnem področju, oziroma oseba, napotena na misijo v tujini (prav tam). Podrobneje opredeljuje prej omenjene naloge organov Zakon o obrambi⁴, ki v 32. členu določa, da OVS preiskovanje kaznivih dejanj opravlja v sklopu varnostnih nalog na obrambnem področju, v 65. členu pa, da te naloge opravlja tudi VP. Prav tako določa, da OVS pri preiskovanju kaznivih dejanj skladno z zakonom usmerja in vodi delo VP.⁵ Poudariti pa je treba, da VP ne more preiskovati vseh kaznivih dejanj, saj jo zakon omejuje na preiskovanje kaznivih dejanj v vojski, za katera je predpisana denarna kazen ali kazen zapora do treh let.⁶

Zakon o obrambi ne opredeljuje natančneje, kako naj bi OVS usmerjal in vodil delo VP, zato je MO izdalo navodilo, ki podrobneje določi medsebojno sodelovanje med obema organoma pri preiskovanju kaznivih dejanj.⁷ Ureja predvsem medsebojno sodelovanje pri postopkih sprejemanja, obveščanja, evidentiranja kaznivih dejanj in pristojnosti njihovega preiskovanja ter pošiljanja in arhiviranja kazenskih ovadb, poročil in poročil v dopolnitev kazenskih ovadb o dogodkih državnemu tožilcu. Za to sta odgovorna vodja Kriminalističnega sektorja OVS in poveljnik 17. bataljona vojaške policije (v nadaljevanju 17. BVP).

³ Zakon o kazenskem postopku. Uradni list RS, št. 8/2006.

⁴ Zakon o obrambi – UPB 1. Uradni list RS, št. 103/2004.

⁵ Na drugih področjih delo VP usmerjajo in vodijo štabni varnostni organi SV.

⁶ 65. člen Zakona o obrambi – UPB 1. Uradni list RS, št. 103/2004.

⁷ Navodilo o medsebojnem sodelovanju Obveščevalno-varnostne službe MO in Vojaške policije pri preiskovanju kaznivih dejanj, šifra 017-04-28/2004-4, z dne 21. 6. 2005.

Navodilo določa, da mora vojaški policist, ki je izvedel za katero koli kaznivo dejanje, ki se preganja po uradni dolžnosti oziroma na predlog oškodovanca, izvesti prve nujne ukrepe in o tem obvestiti Operativni center 17. BVP. Ta mora obveščati Situacijski center OVS, ki o kaznivem dejanju obvesti dežurnega delavca v Kriminalističnem sektorju. Ta lahko preiskavo kaznivega dejanja prevzame, se vanjo vključi ali pa jo prepusti VP. Poleg kaznivih dejanj, za katera je zagrožena kazen, večja od treh let, OVS prevzame in vodi nadaljnjo preiskavo navadno tudi za kazniva dejanja, ki zahtevajo dolgotrajnejšo, načrtno in specialistično kriminalistično obravnavo, uporabo tajnih policijskih ukrepov⁸ ali prikritih preiskovalnih ukrepov po Zakonu o kazenskem postopku. O tem odloča vodja Kriminalističnega sektorja v OVS. V celoti tudi prevzame preiskovanje požarov, najdenih trupel (če obstaja sum, da vzrok smrti ni naraven ali bolezenski), najdenih delov trupel, nezgodnih smrti s sumom kaznivega dejanja, nesreč pri delu, pri katerih se lahko zgodijo hude ali posebno hude telesne poškodbe ali celo smrt ene ali več oseb, množičnih nesreč v prometu, v katerih so lahko hude ali posebno hude telesne poškodbe ali celo smrtni izidi ene ali več oseb, poskusov samomora, samomorov, kršitev tajnosti občil, preiskuje lahko oderuštvo, ponarejanje listin in posebne primere ponarejanja listin, overitve lažne vsebine, izdajo in uporabo lažnih zdravniških ali veterinarskih spričeval, nezakonito posedovanje, uničenje nasadov s škodljivo snovjo, uničenje gozdov, nezakonit lov, izmikanje obrambnim obveznostim s preslepitvijo, silo proti vojaški osebi pri opravljanju vojaške dolžnosti, napad na vojaško osebo, ki opravlja službo, in zlorabo mednarodnih znamenj.

Če obravnava primer kaznivega dejanja VP, mora poskrbeti, da se kazenska ovadba ali poročilo dopolni s podatki o kaznivem dejanju in znanem storilcu. VP pošlje naknadna obvestila in dokaze pristojnemu državnemu tožilcu, in sicer najpozneje v treh dneh od takrat, ko je bilo kaznivo dejanje raziskano in ko je bila kazenska ovadba sestavljena. Tudi če so bili ugotovljeni nove okoliščine, dejstva ali dokazi, je treba kazensko ovadbo poslati v treh dneh. V primeru neznanega storilca pa najpozneje trideseti dan od takrat, ko se je izvedelo za kaznivo dejanje. VP mora kopijo kazenske ovadbe poslati Sektorju za odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj v OVS, v katerem vodijo tudi enotno evidentiranje vseh kazenskih ovadb in poročil, poslanih na pristojno državno tožilstvo.

Ugotovimo lahko, da so pristojnosti in razmerja med OVS in VP precej jasni, kadar gre za preiskovanje in obravnavo kaznivih dejanj, ki jih storijo pripadniki SV v Republiki Sloveniji. Omenjeno navodilo pa ne opredeljuje posebej preiskovanja kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja.

1.2 Obravnavana kazniva dejanja na Ministrstvu za obrambo med 1. 1. 2004 in 31. 12. 2007

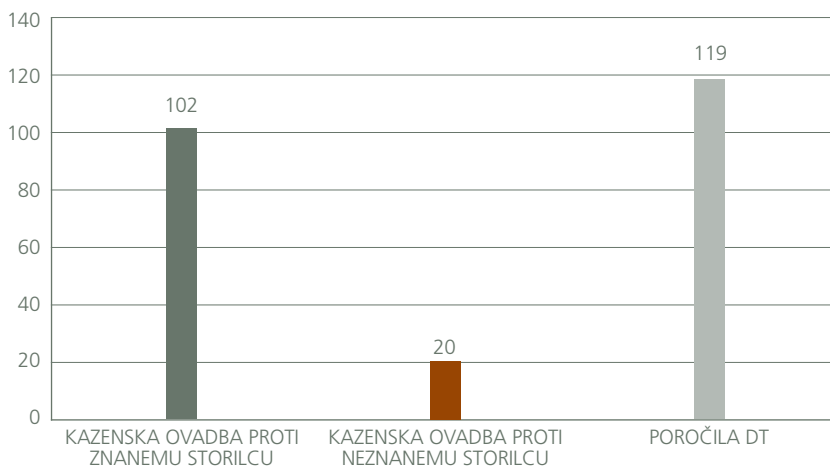
Če smo v prejšnjih poglavjih osvetlili pravne podlage delovanj obeh organov MO, ki imata pooblastila Policije v predkazenskem postopku, bomo v nadaljevanju proučili še kvantitativni vidik njunih obravnavanj kaznivih dejanj.

⁸ 34. člen 3. odstavka Zakona o obrambi – UPB I. Uradni list RS, št. 103/2004.

Podatki MO⁹ kažejo, da sta OVS in 17. bataljon vojaške policije med 1. 1. 2004 in 31. 12. 2007 vložila 245 kazenskih ovadb na pristojna državna tožilstva. OVS je vložil 102 kazenski ovadbi proti znanemu storilcu in 20 kazenskih ovadb proti neznanemu storilcu ter 119 poročil o zadevah, v katerih niso bili razloženi elementi kaznivega dejanja ali pa je kazenski pregon zoper storilca zastaral. Pripadniki 17. BVP pa so vložili 23 kazenskih ovadb proti znanemu storilcu in 100 kazenskih ovadb proti neznanemu storilcu ter 44 poročil o zadevah, v katerih niso bili razloženi elementi kaznivega dejanja ali pa je kazenski pregon zoper storilca zastaral.

Graf 1:

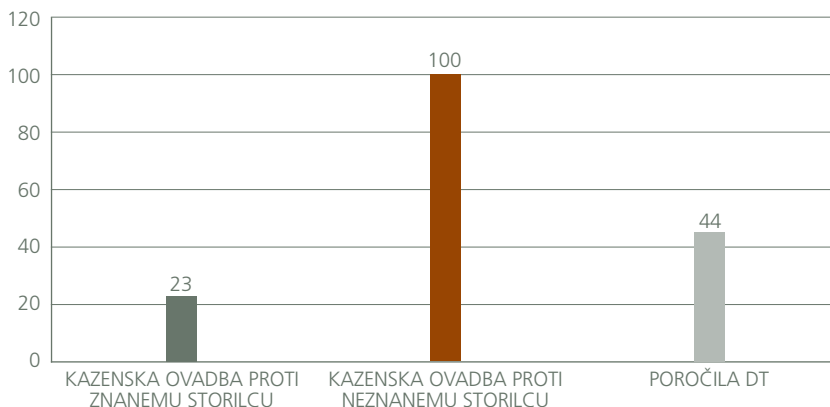
Kazniva dejanja, ki jih je obravnaval OVS med 1. 1. 2004 in 31. 12. 2007

Vir: OVS, 17. 11. 2008

Graf 2:

Kazniva dejanja, ki jih je obravnavala VP med 1. 1. 2004 in 31. 12. 2007

Vir: OVS, 17. 11. 2008.

⁹ *Dopis OVS, št. 603-8/2008-2, z dne 17. 11. 2008.*

Iz grafikonov je razvidno, da je bilo angažiranje obeh organov MO, ki imata pooblastila Policije v predkazenskem postopku, v tem obdobju pri preiskovanju in pozneje pri vložitvi kazenskih ovadb precej enako. Pri tem je treba poudariti, da so pripadniki 17. BVP preiskovali kazniva dejanja samo v SV, in sicer le tista, za katera je zagrožena denarna kazen ali kazen do treh let zapora, kar je vsekakor visok delež glede na skupno število vloženih ovadb. Preseneti pa ugotovitev, da kljub več kot desetletnemu delovanju pripadnikov SV v operacijah kriznega odzivanja pristojne službe MO nimajo podatkov o tem, koliko kaznivih dejanj je bilo storjenih med opravljanjem nalog v tujini oziroma jih ne vodijo ločeno od drugih kaznivih dejanj.¹⁰ Domnevamo lahko, da podatki obstajajo, vendar nam niso bili posredovani v ustrezni obliki.

2 PREISKOVANJE KAZNIVIH DEJANJ V OPERACIJAH KRIZNEGA ODZIVANJA

2.1 Poročanje o izrednem dogodku v operacijah kriznega odzivanja

SV je pripravila normativne podlage, ki opredeljujejo postopke ob izrednem dogodku v operacijah kriznega odzivanja, kar kaznivo dejanje nedvomno je. V standardnem operativnem postopku številka 1744, ki so ga pripravili v Poveljstvu sil, so opredeljeni postopki Poveljniškega centra, ki se izvedejo v primeru izrednega dogodka v operacijah kriznega odzivanja. Ta med drugim določa, da enote in pripadniki v operacijah poročajo o izrednem dogodku skladno s poveljem za delovanje ter prejetimi ukazi. Pomemben je vodja slovenskega kontingenta (SIKON) na posamezni misiji, ki je odgovoren za obveščanje, poročanje in izvajanje ukrepov ob izrednem dogodku. Vodja obvešča o izrednih dogodkih Oddelek za spremljanje situacije, ki deluje v Poveljniškem centru. Skladno s SOP-jem številka 1726/02 dežurni v Oddelku za spremljanje situacije takoj obvesti Poveljniški center o izrednem dogodku, in sicer načelnika Oddelka za spremljanje situacije, načelnika Poveljniškega centra, glede na pomembnost dogodka pa tudi načelnika štaba Poveljstva sil, poveljnika sil, načelnika Generalštaba SV in po potrebi direktorja štaba v Generalštabu SV. Poleg tega mora obvestiti tudi sektor G-2 v Poveljstvu sil in Obveščevalno varnostno službo. Iz tega je mogoče sklepati, da OVS obvešča VP o pojavu kaznivega dejanja v operacijah kriznega odzivanja predvsem, kadar ji dejanje prepusti v obravnavo.

Ugotovimo lahko, da so normativno urejeni le načini in poti obveščanja ter poročanja o izrednih dogodkih v operacijah kriznega odzivanja. Opazen pa je primanjkljaj normativno opredeljenih postopkov ob pojavu kaznivega dejanja v operacijah, ki bi natančno opredelili naloge posameznih akterjev, predvsem OVS in VP.

2.2 Posebnosti in izzivi preiskovanj kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja

Prvo resnejše razmišljanje o problematiki preiskovanja kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja se je gotovo pojavilo ob napotitvi enote velikosti bataljona na

¹⁰ Po podatkih 17. BVP so pripadniki VP do zdaj v operacijah kriznega odzivanja preiskali tri kazniva dejanja, ki so jih storili pripadniki SV.

Kosovo v začetku leta 2007, in sicer že samo zaradi številčnosti napotenega slovenskega kontingenta.

V ospredju so bila tudi vprašanja pri izvajanju določil Zakona o kazenskem postopku v operaciji v tujini, predvsem za misije, ki so zaradi geografske oddaljenosti omejeno dostopne, in v katerih slovenski kontingent v svoji sestavi nima ne enote VP ne pripadnikov OVS, ki bi opravljali varnostne naloge.

2.2.1 Zagotavljanje temeljnih človekovih pravic v predkazenskem postopku

Za vsakega pripadnika SV, ki je v operacijah kriznega odzivanja v tujini storil kaznivo dejanje, velja na podlagi Sporazuma o statusu sil (v nadaljevanju SOFA)¹¹ jurisdikcija države pošiljateljice. Natov SOFA¹² v 7. členu določa, da imajo vojaški organi države pošiljateljice pravico uveljavljati v državi gostiteljici vso kazensko in disciplinsko jurisdikcijo, ki jo od njih zahteva zakon države pošiljateljice, in sicer nad vsemi osebami, za katere velja vojaški zakon države pošiljateljice. Prav tako določa, da imajo pravico uveljavljati jurisdikcijo izključno nad osebami, za katere velja vojaški zakon države pošiljateljice. Uveljavljajo jo v zvezi s kaznivimi dejanji, vključno s tistimi, ki so povezana z varnostjo, kadar so kazniva po zakonu države pošiljateljice in ne po zakonu države gostiteljice. Natov SOFA je pravna podlaga za operacije pod pokroviteljstvom Nata. Organizacija združenih narodov je sprejela na podlagi Ustanovne listine SOFA sil Združenih narodov oziroma OZN SOMA¹³, ki se sklepa za vsako misijo posebej.

Iz tega izhaja, da veljajo za vsakega obdolženca določbe Zakona o kazenskem postopku. Te veljajo tudi pri vseh pravnih sredstvih, ki jih osumljeni uveljavlja. V tem sta si enotni tako Ministrstvo za pravosodje kot Vrhovno državno tožilstvo RS, kar sta potrdili v dveh ločenih neobvezujočih mnenjih.¹⁴ Preden pa začnemo predstavljati, kako bi jih lahko osumljen pripadnik uveljavljal, pa je treba še enkrat poudariti, da so kontingenti SV v tujini geografsko razdeljeni. Najbližje je območje Balkana (misija Kfor pod vodstvom Nata na Kosovu in misija Eufor Althea pod vodstvom EU v BiH), kjer so z enoto na misiji navadno tudi pripadniki enote VP oziroma OVS, ki opravljajo varnostne naloge in imajo pooblastila Policije v predkazenskem postopku. Območje je tudi geografsko dostopno, kar pomeni, da lahko MO pošlje kriminalista in kriminalističnega tehnika bodisi iz OVS ali iz 17. BVP, in sicer s prevozom SV ali civilnimi letalskimi povezavami v precej kratkem času.

¹¹ SOFA (angl. *Status of Forces Agreement*) je model, na podlagi katerega oborožene sile sklepajo medsebojne sporazume. Tak sporazum je potreben zaradi nezadostnega običajnega prava, tehtanja interesov med državo gostiteljico in državo, ki vstopa, in zaradi vzpostavljanja odnosov na vojaškem in političnem področju med državami (Lasič, Požek, Bosotina in Maraš, ur., 2007).

¹² Zakon o ratifikaciji Sporazuma med pogodbenicami severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil, Ur. l. RS, št. 200-10/04-35/1.

¹³ *Status of Mission Agreement*.

¹⁴ Dopis Ministrstva za pravosodje, naslovljen na MO, št. 007-431/2006 (041201), z dne 20. 4. 2007, in dopis Vrhovnega državnega tožilstva RS, št. Ktr 2/07-19/AP-mm.

Prva težava, ki se pri tem pojavi, je *določitev krajevne pristojnosti*. Če OVS ali VP obravnava kaznivo dejanje v tujini skladno z določbo 29. člena ZKP, obvešča državnega tožilca in preiskovalnega sodnika, ki je pristojen za območje, na katerem ima osumljenec stalno ali začasno bivališče.¹⁵ Če obdolženec ni znan, 31. člen Zakona o kazenskem postopku določa, da je treba vložiti predlog Vrhovnemu sodišču RS, da določi eno od pristojnih sodišč, ki bo izvedlo postopek. Postopek lahko predlaga tako VP kot OVS, če gre za opravila Policije v predkazenskem postopku, ki temeljijo na policijskih pooblastilih.¹⁶ V situaciji, ko skladno z 29. členom Zakona o kazenskih postopkih krajevnih pristojnosti tožilca in sodišča ni mogoče določiti, Vrhovno državno tožilstvo RS v svojem mnenju predlaga, da se ta določi glede na sedež enote, iz katere je pripadnik, ki je storil kaznivo dejanje.

Naslednje pomembno vprašanje sega na področje človekovih pravic in svoboščin in je povezano z *zagotavljanjem slovensko govorečega zagovornika pripadniku SV, ki je v operacijah kriznega odzivanja storil kaznivo dejanje*. Ne smemo pozabiti, da ima osumljenec skladno z Zakonom o kazenskem postopku od vsakega odvzema prostosti naprej ter še preden začne Policija od osumljenca zbirati obvestila pravico do pravne pomoči zagovornika. To pravico je zaradi geografske oddaljenosti nekaterih kriznih žarišč težko zagotoviti. Ena od rešitev, ki je delno sprejemljiva, je priporočilo Vrhovnega državnega tožilstva RS, da se izberejo ukrepi, povezani s pravicami posameznika v predkazenskem postopku, in se izvajajo praviloma ob njegovi vrnitvi v Republiko Slovenijo.¹⁷ Vrhovno državno tožilstvo RS dopušča možnost, da opravita preiskovalna dejanja zunaj Republike Slovenije pristojni preiskovalni sodnik in državni tožilec, vendar izjemoma.¹⁸ Priporočajo, da se vse drugo opravi po vrnitvi v domovino. Ta nepopolnost oziroma časovni zamik pri preiskovalnih opravilih lahko pozneje vodi v težje dokazovanje v kazenskem postopku.

Poseben izziv je preiskovanje kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja, ki potekajo v drugih kontinentih. SV do zdaj ni imela pripadnikov VP in OVS s pooblastili, ne na misiji Eufor ČAD/CAR v Čadu ne v Natovi misiji Isaf v Afganistanu. Ker SV nima svojega strateškega transporta in je vezana nanj znotraj zaveznitva oziroma EU, so ti kraji težko dostopni v kratkem času. V primeru kaznivega dejanja v SIKON ostaja nejasno, kdo ga naj obravnava in kako, predvsem pa, kako ravnati z osumljenim pripadnikom SV. Zadnje se nanaša predvsem na *pravice pridržanih oseb*, ki prav tako spadajo med temeljne pravice, ki jih ustava in kazenska zakonodaja zagotavljata osebam, za katere obstaja sum, da so storile kaznivo dejanje. V ta sklop spadajo tudi pravice oseb, ki so bile pridržane na podlagi drugega odstavka

¹⁵ Če stalno ali začasno prebivališče osumljenca ni znano, je zanj pristojno sodišče na območju, na katerem je bil obdolženec prijat ali se je sam naznanil. To velja za kazniva dejanja, storjena v Republiki Sloveniji.

¹⁶ Npr. odredba za hišno preiskavo, privedba, nekatere oblike t. i. posebnih metod in sredstev.

¹⁷ Kadar pripadnik SV konča misijo ali je poslan domov zaradi dogodka.

¹⁸ Po njihovem mnenju naj bi zadoščalo, da nujna preiskovalna opravila opravi policija (v našem primeru VP oziroma OVS).

157. člena Zakona o kazenskem postopku¹⁹, kar sicer zakon opredeljuje kot izjemen ukrep. Pravna služba MO meni, da v primeru, ko pravnih jamstev, ki izhajajo iz petega²⁰, šestega²¹ in sedmega odstavka²² 157. člena Zakona o kazenskem postopku, pridržani osebi v tujini ne bo mogoče zagotoviti, tega ukrepa ne bo mogoče izvesti in bo treba opravljanje vojaške službe te osebe v tujini prekiniti in postopek nadaljevati v domovini.

2.2.2 Preiskovanje kaznivih dejanj, ki jih stori uradna oseba, napotena v operacije kriznega odzivanja

Leta 2007 je bila sprejeta dopolnitev Zakona o kazenskem postopku²³, ki v členu 158 a opredeljuje, kdo je odgovoren za preiskovanje kaznivih dejanj, ki se preganjajo po uradni dolžnosti in ki jih stori uradna oseba, zaposlena na Policiji, oziroma druga uradna oseba, zaposlena na področju notranjih zadev v z zakonom določenem pristojnem organu Ministrstva za obrambo (ki ima pooblastila Policije v predkazenskem postopku), ali uradna oseba, napotena na misijo v tujino. Skladno s prvim odstavkom navedenega člena imajo v teh primerih pooblastila Policije v predkazenskem postopku policisti v specializiranem oddelku skupine državnih tožilcev za pregon organiziranega kriminala. Skladno s tolmačenjem Ministrstva za pravosodje²⁴ se pojem »uradna oseba, napotena na misijo v tujini« nanaša le na pripadnika Policije, Vojaške policije ali Obveščevalno varnostne službe, napotenega na misijo v tujini. Policisti specializiranega oddelka morajo o razlogih za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, takoj obvestiti pristojnega državnega tožilca iz tega oddelka in mu redno poročati o načrtovanju in poteku predkazenskega postopka. Ta potem usmerja in nadzoruje predkazenski postopek ter odloča o njegovem poteku in koncu. Policisti specializiranega oddelka lahko pod pogoji, ki jih določa Zakon o kazenskem postopku, odvzamejo prostost prej omenjenim osebam, če jih zalotijo pri kaznivem dejanju, storjenem v Policiji, SV ali na misiji v tujini. O tem morajo takoj obvestiti pristojnega državnega tožilca, osebo, ki ji je odvzeta prostost, pa brez odlašanja privedi k preiskovalnemu sodniku. Pri tem se pojavi vprašanje, kako bi specializirani oddelek izvedel postopek, če bi kaznivo dejanje storil vojaški policist s pooblastili Policije v predkazenskem postopku, ki bi opravljal naloge v operacijah kriznega odzivanja na geografsko oddaljenem kriznem žarišču, saj Ministrstvo

¹⁹ »Policisti smejo izjemoma nekomu vzeti prostost in ga pridržati, če so podani utemeljeni razlogi za sum, da je storil kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, če je pridržanje potrebno zaradi ugotovitve istovetnosti, preverjanja alibija, zbiranja obvestil in dokaznih predmetov o tem kaznivem dejanju in so za pripor podani razlogi iz 1. in 3. točke prvega odstavka 201. člena tega zakona in 1. in 2. točke prvega odstavka 432. člena tega zakona, v primeru iz 2. točke prvega odstavka 201. člena tega zakona pa le, če je upravičena bojazen, da bo ta oseba uničila sledove kaznivega dejanja.«

²⁰ »Pridržanje po drugem odstavku tega člena lahko traja največ osemindeset ur. Po preteku tega roka mora policist pridržano osebo izpustiti na prostost ali pa ravnati po prvem odstavku tega člena.«

²¹ »Če pridržanje po drugem odstavku tega člena traja več kot šest ur, mora policist takoj v pisni obliki z odločbo obvestiti osebo, ki ji je odvzeta prostost, o razlogih za odvzem prostosti.«

²² »Oseba, ki ji je vzeta prostost, ima, dokler traja pridržanje, pravico do pritožbe zoper odločbo iz predhodnega odstavka tega člena. Pritožba ne zadrži ukrepa odvzema prostosti. O pritožbi mora odločiti senat pristojnega sodišča v osemindesetih urah.«

²³ Zakon o spremembi in dopolnitvi Zakona o kazenskem postopku (ZKP-H). Uradni list RS, št. 14/2007.

²⁴ Dopis Ministrstva za pravosodje, naslovljen na MO, št. 007-431/2006 (041201).

za pravosodje opozarja (prav tam), da je pogoj za začetek delovanja tega oddelka le status osumljenca v trenutku storitve kaznivega dejanja, ne pa tudi kraj storitve kaznivega dejanja.

3 NACIONALNE ZAKONSKE OMEJITVE VOJAŠKE POLICIJE PRI PREISKOVANJU KAZNIVIH DEJANJ IN MEDNARODNO SPREJETE OBVEZNOSTI

V tem delu bomo proučili še en vidik preiskovanja kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja, ki ni neposredno povezan s takimi aktivnostmi v okviru SIKON, temveč z delovanjem slovenske VP v okviru Natovih odzivnih sil, ki predvidevajo delovanje v vseh vrstah operacij, in sicer mirovnih, bojnih in popolnoma civilnih. Pri tem pa je vsekakor pomemben Natov STANAG 2226/APP-12 – Doktrina in postopki Natove vojaške policije²⁵, ki ga je decembra 2004 MO sprejelo za slovenski vojaški standard. Sprejetje tega dokumenta omogoča SV oziroma slovenski VP standardiziranje doktrine, taktike, tehnike in postopkov, ki naj bi jih uporabljala Natova vojaška policija med operacijami. Uporablja se tudi kot pomoč pri delovanju poveljstev in štabov pri zagotavljanju enotnih usmeritev za uporabo VP v kombiniranih in združenih operacijah. V nadaljevanju bomo proučili, ali je Republika Slovenija predhodno vložila vse potrebne pravne podlage za sprejem prej omenjenih mednarodnih obveznosti oziroma predpisov.

3.1 Nacionalne zakonske omejitve Vojaške policije pri preiskovanju kaznivih dejanj

Kot smo ugotovili že v uvodu, lahko VP skladno z določbo prvega odstavka 65. člena Zakona o obrambi preiskuje kazniva dejanja v vojski, za katera je predpisana denarna kazen ali kazen zapora do treh let. Tak pristop ji hkrati omogoča, da kazniva dejanja preiskuje samostojno, vendar ne izključuje možnosti, da jih preiskuje tudi OVS in onemogoča, da bi preiskovala kazniva dejanja, za katera je predpisana kazen zapora nad tri leta, saj je to izključno v pristojnosti OVS. Pri tem lahko VP opravlja posamezna preiskovalna dejanja in pomaga OVS. Po mnenju Pravne službe MO²⁶ sta podlagi za tako sodelovanje določba petega odstavka 32. člena Zakona o obrambi, ki določa, da OVS usmerja in vodi delo VP, ter določba prvega odstavka 65. člena istega zakona, ki določa, da VP med drugim opravlja tudi nekatera opravila v zvezi s preprečevanjem, preiskovanjem in odkrivanjem kaznivih dejanj v vojski. Naslednja omejitev je povezana s prostorom in osebami, saj lahko VP uporablja pravice in pooblastila le v objektih in okoliših, ki so posebnega pomena za obrambo, na območju tabora, če je enota ali zavod zunaj vojašnice, in kar je najpomembnejše, le zoper vojaške osebe.

²⁵ V Vojaškem odboru Nata je deklariran drugi ratifikacijski osnutek nove doktrine – »Allied Military Police Doctrine«, ki bo poslan državam članicam v ratifikacijo, ko bo dosežen ratifikacijski konsenz. Zapolnil naj bi neskladnosti med strateškim razvojem doktrine kopenskih operacij in prej omenjenima STANAG-om 2226 ter STANAG-om 2086, Nato Combined Military Police.

²⁶ Dopis Pravne službe MO, št. 220-1/2007-2, z dne 7. 2. 2007, ki je naslovljen na G-2/PS.

Pomembno je še opozoriti na uporabo pooblastil nad civilnimi osebami. Zoper civilno osebo, ki je v objektu ali okolišu, ki je posebnega pomena za obrambo, oziroma na območju tabora zalotena pri opravljanju kaznivega dejanja, lahko VP uporabi le najnujnejše ukrepe in prisilna sredstva, da jo pridrži do prihoda policije oziroma uspešno odvrne od napada na moštvo, osebe ali zavaruje objekte in premoženje.

3.2 Sprejem Natovega STANAG-a APP-12 – doktrina in postopki Natove vojaške policije

Z vstopom Republike Slovenije v Nato je ena njenih pomembnejših nalog, katerih nosilec je MO oziroma SV, zagotavljanje interoperabilnosti z vojaškimi silami zavezništva. Eden od elementov doseganja interoperabilnosti je zagotovo sprejetje in delovanje po standardih Nata, in sicer po t. i. STANAG-ih, katerih poznavanje daje pripadnikom SV vedenje, kako pravilno, v vojaškem in normativnem smislu, ravnati v konkretnih kriznih situacijah (Osterman, 2008, str. 225). Za predpisovanje in sprejemanje Natovih STANAG-ov je na podlagi nacionalne zakonodaje odgovoren minister za obrambo. STANAG-i po izvedenem postopku postanejo slovenski vojaški standardi, ki morajo biti normativno urejeni. Osterman meni, da je v primeru njihove odsotnosti lahko delovanje SV pravno neustrezno (Osterman, 2008, str. 222).

MO je prevzelo Natov STANAG APP-12 za slovenski vojaški standard – Doktrina in delovanje Natove vojaške policije, vendar z omejitvami, ki jih je MO sporočilo v Natovo poveljstvo v Bruslju. Omejitve se nanašajo na šest poglavij²⁷ STANAG-a APP-12, vendar se bomo omejili predvsem na 5. poglavje, ki razlaga operacije uveljavitve zakona. Naloge VP, ki so našteje v tem poglavju, so uveljavitev zakonodaje, preiskava prekrškov, razmejitvene operacije – pridržanje, prometne preiskave, protiteroristične operacije, patroljni psi in preiskovanje vojnih zločinov. Slovenski pridržki temeljijo na omejitvah nacionalne zakonodaje glede oseb in vrste kaznivega dejanja, ki smo jih predstavili v uvodu tega poglavja. Slovenska VP tako ni pristojna za civilne osebe, ki storijo kaznivo dejanje in so zaposlene v neki bazi oziroma izvajajo pogodbeno dela v njej. Zadevo lahko le prepusti drugi VP.²⁸

Ugotovimo lahko, da nacionalna zakonodaja ni usklajena z Natovim STANAG-om, pravnim pravilom, ki velja v zavezništvu. Ne le Slovenija, tudi nekaj drugih držav članic²⁹ ima podobne omejitve v zvezi s STANAG-om APP-12. Do težav pride, kadar država sprejme določene mednarodne obveznosti, kot je sodelovanje v Natovih odzivnih silah, vendar predpisanih nalog ne more izvajati v celoti. APP-12 namreč predvideva, da VP preiskuje predvsem težja kazniva dejanja, ki jih dokument tudi navaja. Za taka dejanja je po slovenski zakonodaji predvidena zaporna kazen, ki je višja od treh let, kar pomeni, da jih slovenska Vojaška policija ne sme preiskovati.

²⁷ 4. poglavje – Operacije kontrole prometa, 6. poglavje – Operacije varovanja območja, 7. poglavje – Operacije z vojnimi ujetniki, 8. poglavje – Operacije specializiranih enot Natove vojaške policije, 9. poglavje – Obveščevalne operacije o kaznivih dejanjih in operacije zbiranja informacij Natove vojaške policije (SVS STANAG 2226(1)).

²⁸ Omejitev so tudi stražarski in reševalni psi, ki jih slovenska VP nima.

²⁹ Francija, Češka, Danska, Kanada, Španija.

3.3 Sodelovanje SV pri vzpostavitvi Natovih odzivnih sil in vloga Vojaške policije

SV je vključena v Natove odzivne sile od leta 2005 z lahkim vodom oziroma četo za dekontaminacijo iz 18. bataljona JRKBO (četrt, peta, sedma, osma rotacija z vodom ter deseta in enajsta s četo) in vodom VP (šesta in deveta rotacija). Nihče od njiju še ni bil v okviru odzivnih sil vključen v resnično nalogo. Le dva pripadnika SV sta v Pakistanu v okviru pete rotacije odzivnih sil poldrugi mesec opravljala naloge v enoti za civilno-vojaško sodelovanje in pomagala pri usklajevanjih pomoči ter dogovarjanj z oblastmi pri odpravljanju posledic potresa.³⁰

Tudi v dvanajsto rotacijo Natovih odzivnih sil zagotavlja Republika Slovenija oziroma SV kot nosilec naloge svoje sile v obliki voda VP iz sestave 17. BVP za dobo šestih mesecev³¹, tokrat v sestavi NRDC-SP, v katerem je vodilna država Španija. Kljub dejstvu, da je slovenska VP uspešno prestala že nacionalno in mednarodno certificiranje za šesto rotacijo, v kateri je delovala v bataljonu VP skupaj z britanskimi pripadniki, pa še vedno ostaja kar nekaj pomanjkljivosti. Ena bistvenih nalog enote VP v strukturi Natovih odzivnih sil je prav preiskovanje težjih kaznivih dejanj skladno z APP-12. Na podlagi analize nacionalne zakonodaje, sprejetih Natovih standardov in zahtev zaveznitva, ki v okviru Natovih odzivnih sil 12 prav tako predvidevajo preiskovanje težjih kaznivih dejanj³², lahko trdimo, da Republika Slovenija svoji nacionalni vojski s pravnega stališča ni omogočila doslednega izvajanja nalog v zaveznitvu.

4 PRIMERJALNA ANALIZA IZKUŠENJ TUJIH OBOROŽENIH SIL PRI PREISKOVANJU KAZNIVIH DEJANJ V OPERACIJAH KRIZNEGA ODZIVANJA

Za primerjavo bomo predstavili izkušnje belgijskih in nizozemskih oboroženih sil, pridobljene pri preiskovanju kaznivih dejanj, ki jih storijo njihovi pripadniki v operacijah kriznega odzivanja. Oborožene sile teh držav, ki sta dolgoletni članici Nata, so po velikosti in dostopnosti informacij še primernejše za primerjavo. Podatki o belgijskih izkušnjah so bili pridobljeni s telefonskim intervjujem z inšpektorjem Michelom Mominom, pripadnikom oddelka za preiskovanje kaznivih dejanj na mirovni misijah v belgijski zvezni policiji. Podatke o nizozemskih izkušnjah pa nam je posredoval nizozemski nerezidenčni obrambni ataše, pooblaščen v Republiki Sloveniji, podpolkovnik Johan Wagner.³³ Namen analize ni nekritično povzemanje, temveč problemsko vrednotenje izkušenj, ki so jih države pridobile v večdesetletnem sodelovanju v operacijah v tujini.

³⁰ Naloga Natovih odzivnih sil 5 v Pakistanu je bila poimenovana kot mednarodna vojaška operacija Nata v pomoč Pakistanu, v kateri je sodelovalo približno 1000 pripadnikov iz 14 držav.

³¹ Od 5. januarja 2009 do 30. junija 2009.

³² Omejitve so tudi v okviru nalog 4. in 6. poglavja, ki naj bi jih opravljal vod VP.

³³ Oba razgovora je opravila avtorica članka 17. decembra 2008.

4.1 Izkušnje belgijskih oboroženih sil

Belgijske oborožene sile v svoji sestavi nimajo posebnega organa, ki bi preiskoval kazniva dejanja v operacijah v tujini. Za to je odgovorna belgijska zvezna policija, ki je naslednica nekdanje belgijske žandarmerije, ki so jo leta 1992 ločili iz strukture belgijskih oboroženih sil. Belgijska žandarmerija je samostojno delovala v okviru belgijskega vojaškega sodnega sistema do leta 2001³⁴, ko je postala del belgijske zvezne policije, ki je v sestavi ministrstva za notranje zadeve. V njenem okviru deluje kot samostojna služba oddelek za preiskovanje kaznivih dejanj na mirovnih misijah. V Belgiji so torej vsa preiskovalna opravila, ko gre za kazniva dejanja, ki jih storijo belgijski pripadniki oboroženih sil v tujini, v predkazenskem postopku prepuščena civilni policiji.

Oddelek za preiskovanje kaznivih dejanj na mirovnih misijah je podrejen ministrstvu za notranje zadeve in ministrstvu za pravosodje. Delo oddelka usmerja zvezni državni tožilec³⁵. Njegovi pripadniki preiskujejo kazniva dejanja, ki jih storijo pripadniki belgijskih oboroženih sil na nalogah v tujini, in kazniva dejanja, storjena zoper belgijske vojake v tujini. Strateški transport na krizna žarišča, na katerih so belgijski pripadniki, zagotavlja najprej belgijsko vojaško letalstvo na podlagi sklenjenega sporazuma. Poveljnik belgijskega kontingenta v operaciji v tujini je odgovoren za namestitve, prehrano in popolno podporo belgijskim zveznim policistom. Navadno jih podpira belgijska vojaška policija, ki ima zelo omejena pooblastila, saj lahko preiskuje le lažje disciplinske prekrške. VP naredi o določenem kaznivem dejanju le poročilo, ki ga posreduje kriminalistom belgijske zvezne policije. Ti uporabljajo pri zavarovanju in preiskovanju sledi in dokazov kaznivega dejanja svojo mobilno opremo, ki jo navadno prinesejo s seboj. Če je preiskava zahtevnejša in je potrebna bolj izpopolnjena oprema, lahko sklenejo ad hoc sporazum³⁶ s francosko žandarmerijo ali z nemškimi preiskovalnimi organi, če so na tistem območju.

Težav z zagotavljanjem zagovornika v tej fazi postopka nimajo, ker ga belgijska zakonodaja ne predvideva. Osumljenca pred postopkom seznanijo z njegovimi pravicami, po razgovoru pa lahko na lastno zahtevo dobi kopijo zapisnika razgovora. Če ga je treba pripreti, navadno prostor za pripor zagotovi poveljnik belgijskega kontingenta, in sicer v okviru namestitvenih zmogljivosti belgijskih enot.

4.2 Izkušnje nizozemskih oboroženih sil

V nizozemskih oboroženih silah se s preiskovanjem kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja ukvarja nizozemska kraljeva žandarmerija, imenovana Marechaussee. To je policijska organizacija z vojaškim statusom in izvaja tako vojaške kot civilne naloge.³⁷ Razumejo jo kot četrto komponento nizozemskih oboroženih sil, poleg kraljeve kopenske vojske, kraljeve mornarice in kraljevih zračnih

³⁴ Leta 2004 so v Belgiji ukinili tudi vojaški sodni sistem.

³⁵ Federal Prosecutor.

³⁶ Local Agreement.

³⁷ Hartog, R. 2008. Koninklijke Marechaussee. Den Haag: wmr-1 H.E. Hertsensberg.

sil. Poleg vojaških nalog so zadolženi tudi za varovanje kraljeve družine, za opravljanje varnostnih in policijskih nalog na letališču Schiphol, za pomoč civilni policiji pri doseganju javnega reda, pri boju zoper čezmejni kriminal in pri nalogah, povezanih z ilegalnimi pribežniki. Med drugim skrbijo tudi za varnost transportov nizozemske centralne banke. To pomeni, da svoje naloge izvajajo v sklopu obrambnega, notranjega in pravosodnega ministrstva.

Pripadniki Marechausseeja vedno spremljajo enote nizozemskih oboroženih sil v operacijah kriznega odzivanja kot policijska sila za nizozemsko vojaško osebje. Po besedah nizozemskega nerezidenčnega obrambnega atašeja se to navadno zgodi, ko gre v operacijo enota velikosti čete. Priznava, da se pojavijo pomanjkljivosti pri manjših enotah. Navadno take situacije rešujejo z mobilnimi timi pripadnikov Marechausseeja, ki pripotujejo na kraj, na katerem je nizozemski pripadnik oboroženih sil storil kaznivo dejanje. Pripadniki so usposobljeni za preiskovanje kaznivih dejanj, v matični domovini pa jim informacijsko in strokovno podporo omogoča centralna informacijska in preiskovalna brigada, ki ima sedež v Utrechtu. Pripadnike nizozemskih oboroženih sil, ki storijo kaznivo dejanje, navadno prepeljejo v domovino, v kateri imajo dostop do zagovornika. Za vodenje nadaljnjega postopka je odgovoren civilno-vojaški tožilec³⁸ iz oddelka za vojaško-pravne zadeve, ki deluje v okviru civilnega sodišča mesta Arnhem, kjer je tudi vojaško sodišče. Sodišču predsedujejo civilne osebe, ki razsojajo v primerih, ko so obtoženci pripadniki nizozemskih oboroženih sil.

Sklep Z analiziranjem bistvenih pravnih virov s področja kazensko procesnega prava, razgovora s pripadniki VP in OVS in statistične obdelave razpoložljivih podatkov o obravnavanju kaznivih dejanj v okviru MO lahko potrdimo prvo zastavljeno hipotezo, da je zaradi geografske oddaljenosti kontingentov SV v operacijah kriznega odzivanja težko izvajati nekatere zahteve Zakonsko kazenskega postopka, kadar se zgodi kaznivo dejanje, ki ga stori pripadnik SV. Eden od glavnih razlogov je gotovo oddaljenost kriznih žarišč, na katera je v okviru strateških transportnih zmogljivosti v okviru zaveznitva oziroma EU težko pravočasno priti, kar je sicer pri preiskovanju kaznivih dejanj zelo pomembno. Položaj bi vsekakor izboljšal že predviden nakup transportnega letala za potrebe strateškega transporta SV.

Izziv za Republiko Slovenijo, in ne le za obrambni sistem, je zagotavljanje temeljnih človekovih pravic osumljencu, ki ima med drugim pravico do pridobitve zagovornika v slovenskem jeziku. Ena od rešitev se je pokazala že med analizo. To je gotovo medresorsko sodelovanje ključnih ministrstev, ne le pri dopolnitvi zakonodaje, temveč tudi pri kakovostnem usmerjanju preiskave v predkazenskem postopku. Tudi primerjalna analiza belgijskega in nizozemskega sistema, dopolnjena z intervjujem z belgijskim zveznim kriminalističnim inšpektorjem in nizozemskim nerezidenčnim obrambnim atašejem, je pokazala, da je sodelovanje med ministrstvi pomembno ravno zaradi prepletenosti in kompleksnosti preiskovanja kaznivih dejanj

³⁸ »Civil military prosecutor« usmerja delo pripadnikov Marechausseeja.

v operacijah kriznega odzivanja. V oba sistema sta vpeta tako ministrstvo za notranje zadeve kot ministrstvo za pravosodje. V slovenskem primeru so neobvezujoča pravna mnenja odločno premalo, kadar gre za ureditev tega področja.

Tudi hipotezo, da Republika Slovenija pred sprejemom mednarodnih obveznosti oziroma mednarodnih pravnih aktov ni dosledno izvedla uskladitve notranje zakonodaje, ki se nanaša na obravnavo in preiskovanje kaznivih dejanj v operacijah kriznega odzivanja, in sicer predvsem v delu o pristojnostih in pooblastilih VP, lahko v celoti potrdimo. Statistična analiza storjenih kaznivih dejanj je pokazala, da je VP precej obremenjena s preiskovanjem kaznivih dejanj v SV in je tudi v operacijah kriznega odzivanja eden od pomembnejših akterjev teh aktivnosti. Njen obseg delovanja na varnostnem področju je zakonsko omejen, kar jo postavlja v neugoden položaj tako v operacijah kriznega odzivanja kot tudi v okviru drugih sprejetih mednarodnih obveznosti (sodelovanje v Natovih odzivnih silah), saj lahko preiskuje le kazniva dejanja, za katera je zagrožena denarna kazen oziroma kazen zapora do treh let. Zaradi nacionalnih omejitev VP ne more izvajati vseh nalog po STANAG-u 2226 (APP-12), ki ga je sprejela Republika Slovenija oziroma MO. To se navadno dogaja pri novih članicah Nata, ki morajo zaradi doseganja interoperabilnosti v precej kratkem času sprejeti veliko Natovih standardov. To pa ni opravičilo, da država ne bi, na predlog nosilcev – MO in SV, dosegla pravne skladnosti med veljavno nacionalno zakonodajo in mednarodnimi pravnimi akti. Eno od rešitev nam ponuja Zakon o službi v Slovenski vojski³⁹ v drugem in četrtem odstavku 25. člena, ki omogoča Vladi Republike Slovenije s sklepom določiti vrsto nalog ali omejitev pri izvajanju nalog, ki jih bodo pripadniki opravljali med vojaško službo oziroma delovanjem v drugi državi. Tako bi bilo pred deklariranjem slovenske Vojaške policije v Natove odzivne sile v sklep mogoče zapisati, da lahko VP v tujini obravnava vsa kazniva dejanja. Rešitev lahko iščemo tudi v spremembi Zakona o obrambi, ki bi ukinil omejitve VP, kar pa je postopkovno precej dolgotrajnejše.

Zavedati se moramo, da obveznosti zavezništva oziroma EU izpolnjuje tudi in predvsem Republika Slovenija, in ne le SV, zato bo prihodnje tesnejše sodelovanje pri dopolnitvi zakonodaje zelo zaželeno. S tem pa bo SV omogočeno kakovostno opravljati naloge v operacijah kriznega odzivanja, kar se bo gotovo odražalo tudi v kredibilnosti države kot enakovrednega partnerja v mednarodni skupnosti.

³⁹ Zakon o službi v Slovenski vojski. Uradni list RS, št. 68/2007. V drugem odstavku tega zakona je zapisano: »Slovenska vojska pri izvajanju nalog zunaj države lahko opravlja tudi naloge, ki jih v Republiki Sloveniji ne opravlja, če je opravljanje takih nalog predvideno v okviru operacije, misije ali druge oblike delovanja vojske, na katero so pripadniki napoteni, in če so pripadniki usposobljeni za opravljanje takih nalog.« Čerti odstavek pa poudarja: »Vlada lahko odloči o vrsti nalog ali omejitvah pri izvajanju nalog, ki jih bodo pripadniki opravljali med vojaško službo oziroma delovanjem v drugi državi. Vlada po potrebi določi pristojnosti in naloge, ki jih ima enota ali druga sestava Slovenske vojske v zvezi z delom civilnih strokovnjakov oziroma uporabo civilnih zmogljivosti.«

Literatura

1. Hartog, R., 2008. *Koninklijke Marechausse*. Den Haag: wmr-1 H. E. Hertsenberg.
2. Klemenčič, G., 2002. *Vaše pravice v policijskih postopkih*. Ljubljana: Pasadena.
3. Lasič, Požek, Bosotina in Maraš, ur., 2007. *Mednarodne vojaške operacije*. Ljubljana: PDRIU.
4. Osterman, A., 2008. *Normativna implementacija Natovih STANAG-ov na področjih jedrske, radiološke, kemične in biološke obrambe v razmerju do nacionalnih predpisov*. V Teodora Ivanuša (ur.). *Terorizem in jedrska, radiološka, kemična ter biološka obramba: učbenik*, str. 220–230. Ljubljana: PDRIU.
5. Požar, D., 1999. *Osnove kazenskega procesnega prava*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
6. Selinšek, L., 2007. *Kazensko pravo: Splošni del in osnove posebnega dela*. Ljubljana: GV Založba.
7. *Vojaška doktrina*, 2006. Ljubljana: PDRIU. Defensor.

Viri

1. *Kazenski zakonik (KZ-1)*. Uradni list RS, št. 55/2008, 66/2008 popr.
2. *Zakon o kazenskem postopku*. Uradni list RS, št. 8/2006.
3. *Zakon o spremembi in dopolnitvi Zakona o kazenskem postopku (ZKP-H)*. Uradni list RS, št. 14/2007.
4. *Zakon o obrambi – UPB 1*. Uradni list RS, št. 103/2004.
5. *Zakon o službi v Slovenski vojski*. Uradni list RS, št. 68/2007.
6. *Zakon o ratifikaciji Sporazuma med pogodbenicami Severnoatlantske pogodbe o statusu njihovih sil*. Uradni list RS, št. 200-10/04-35/1.
7. *Dopis Ministrstva za pravosodje, naslovljen na MO, št. 007-431/2006 (041201), 20. 4. 2007 in dopis Vrhovnega državnega tožilstva RS, št. Ktr 2/07-19/AP-mm*.
8. *Navodilo o medsebojnem sodelovanju Obveščevalno varnostne službe MO in Vojaške policije pri preiskovanju kaznivih dejanj, šifra 017-04-28/2004-4, 21. 6. 2005*.
9. *Dopis Pravne službe MO, št. 220-1/2007-2, 7. 2. 2007, naslovljen na G-2/PS*.
10. *Dopis OVS, št. 603-8/2008-2, 17. 11. 2008*.
11. *Srednjeročni obrambni program 2007–2012, št. 803-2/2006-58, 27. 11. 2006*.
12. *SOP Poveljstva sil št. 1726/02: Postopki ob dogodkih in izrednih dogodkih v SV in mednarodnih operacijah*.
13. http://slovenskavojska.si/poklicna/misije/tabela_misije2009.htm, 23. 2. 2009.